

zaaknummer 2015 W 1484

26 februari 2016

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klaagster,
juridisch adviseur: mr. J.P.C. van den Bogaard, advocaat te Eindhoven,

tegen:

wijlen **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven priester in het Bisdom Roermond.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 31 juli 2015.

Op 29 september 2015 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], vicaris-generaal van het Bisdom Roermond.

Op 27 januari 2016 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen, vergezeld van mevrouw [naam], vertrouwenspersoon. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Van den Boogaard voornoemd.

Namens het Bisdom Roermond is verschenen [vicaris-generaal] voornoemd en mr. [naam], hoofd juridische zaken van het Bisdom Roermond.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster komt uit een schippersgezin van vier kinderen, van wie zij de een na oudste was. Samen met haar oudste zus [naam] is zij in september 1964 naar het schippersinternaat [naam] te [plaats]gegaan. Zij heeft daar verbleven tot 1968. Het internaat stond aan de ene kant van de straat en de kerk aan de andere kant. Op dat moment was aangeklaagde als rector werkzaam in de kerk die verbonden was aan het schippersinternaat. Klaagster noemde hem "pastoor". Zowel in het huis als in de kerk werden voorbereidingen getroffen voor de eerste communie. Bij de kerk hoorden twee kamertjes en een kelder met daarin een tafel. Aangeklaagde gaf klaagster 'lessen' in het gebouw waar hij woonde en waar ook de zondagsschool was gevestigd. Aanvankelijk moest zij bij hem op schoot komen zitten en dan vertelde hij verhaaltjes over Jezus, Maria en de heer God die zijn zoon naar de aarde had

gestuurd om de zonden van iedereen te dragen. Bij het vertellen betastte hij klaagster, en ook andere kinderen, tussen de benen. Als ze iets liet merken zei hij 'ssssh'. Dit gebeurde al in het eerste jaar dat klaagster op het internaat zat. Deze betastingen gingen steeds verder. Met zijn handen betastte hij ook het kruis en de billen van klaagster. Dit gebeurde tenminste twee keer per week. Later dat jaar en in de daarop volgende jaren moest klaagster ook zijn geslachtsorganen strelen. Aangeklaagde zei dan tegen klaagster dat zij hem ziek maakte omdat zijn 'harde ding' moest 'overgeven'. Eerder omschreef hij dit als een 'fonteintje'. Klaagster kan zich ook herinneren dat zij bij gelegenheid van voorbereiding op de eerste communie op een tafel moest gaan liggen en door aangeklaagde werd betast.

Op een gegeven moment werd klaagster na de avondboterham samen met een ander meisje, [naam], door aangeklaagde meegenomen naar de kelder van de kerk, om te oefenen voor een uitvoering of voor de eerste communie. Klaagster denkt achteraf dat Patricia al wist wat er ging gebeuren omdat zij erg stil was. Klaagster zelf was blij met de aandacht. Zij en Patricia moesten zich uitkleden en kregen witte jurkjes aan. Ze leken op engeltjes, iets dat klaagster altijd heel graag had willen zijn. Ze gingen naar een rustige schemerige ruimte en werden daar van elkaar gescheiden. Klaagster moest van aangeklaagde op een koude tafel heel stil blijven liggen. Ze hoorde toen steeds "sssst, sssst". Klaagster vermoedt dat [naam] toen misbruikt werd. Vervolgens werd zij door aangeklaagde betast onder haar witte jurk en een hand werd op haar mond gelegd. Klaagster was bang en had pijn, omdat die handen overal, ook tussen haar benen, kwamen. Het voelde alsof het scheurde van onderen. Aangeklaagde is ook met zijn penis bij klaagster binnengedrongen. Zij beschrijft dat zij op dat moment buiten haar lichaam leek te treden en zichzelf op die tafel zag liggen. Hij is klaargekomen vlakbij haar ogen en haar mond.

Het volgende dat klaagster zich kan herinneren is dat zij in haar bed lag, en eruit werd getild en weer werd teruggelegd. Ze kon niet lopen vanwege de pijn in haar onderlichaam. Ze kan zich ook herinneren dat een haar onbekende man haar tussen de middag optilde en haar via het trapraam naar beneden liet kijken, waar zij onder andere haar zus zag die samen met de andere kinderen naar de eetzaal liep. Toen klaagster vroeg of ze daar ook mocht gaan eten antwoordde hij dat dit niet mocht, en dat hij haar zou slaan of van de trap zou laten vallen als ze niet stil was.

Klaagster weet niet of ze anaal of vaginaal is verkracht, ze vermoedt het eerste omdat ze op die plek het meest last had. Klaagster is vaker met aangeklaagde in die kelder geweest, waarbij hij bij haar naar binnen is gedrongen. Hij heeft zijn penis ook geregeld in de mond van klaagster gebracht, waarin hij ook klaarkwam. Klaagster kan zich de stank herinneren en krijgt nog steeds kokhalsneigingen als ze het gevoel heeft dat haar mond te vol is.

Aangeklaagde sprak klaagster vaak dreigend toe dat ze haar mond moest houden. Ze zou niet worden geloofd, het kruis van de kerk zou op haar vallen en dan zou ze geen engeltje meer worden. Ook dreigde aangeklaagde met het doodgaan van haar ouders en familie en haar ouders zouden niet meer van haar houden. Hij noemde haar een 'duivels vies kind'. Dit laatste werd voor klaagster bevestigd doordat ze vaak voor straf met haar knieën op een kokosmat moest zitten en doordat ze door de verzorgers met de nek werd aangekeken. Zij moest ook vaak haar warme maaltijden afgezonderd van de anderen opeten, een hok achter een buffet; de locatie waar gegeten werd, was voorheen een café geweest.

Op een gegeven moment is het misbruik gestopt, toen haar jongste zusje het laatste half jaar ook op het internaat kwam wonen.

2.2. Ook haar zus [naam] is slachtoffer geweest van aangeklaagde. Zij is in 2011 aan borstkanker overleden. Zij heeft wel aan hun ouders verteld wat aangeklaagde deed, hun moeder zei toen dat dit niet kon omdat hij voor Jezus werkte en dus niet slecht kon zijn. De dreigende woorden van aangeklaagde dat er de vreselijkste dingen zouden gebeuren als klaagster zou spreken over het misbruik hebben klaagster als kind en als (jong)volwassene

steeds achtervolgd. Zij durfde niets te zeggen, en als ze een poging waagde gebeurde er altijd iets ergs, dat ze verbond aan die poging.

Op 9-jarige leeftijd is zij thuis bij haar familie gaan wonen. Klaagster omschrijft zichzelf als rebels. Ze liep vaak weg en heeft als kind al geprobeerd een einde aan haar leven te maken met staalpillen die ze destijds slikte. De moeder van klaagster was vanwege een hernia bedlegerig en klaagster en haar zus zijn ook nog een tijdje bij een tante gaan wonen. Eenmaal weer thuis was het voor klaagster nog moeilijker om te wennen. Zij heeft zich steeds erg eenzaam gevoeld. Op school ging het niet goed omdat zij bang was weer straf te krijgen, ze werd er veel genegeerd. Na een IQ-test bleek klaagster een hoger niveau aan te kunnen dan de aanbevolen huishoudschool. Ze koos een interne opleiding in de zorg, als ze uit huis zou zijn, zou voor haar gevoel haar familie gered zijn. Daar bleken echter veel nonnen te werken en dat klikte niet met de persoonlijkheid en angsten van klaagster. Ze is naar huis teruggekeerd, maar dat ging ook niet meer. Vervolgens is ze in [plaats] een opleiding tot ziekenverzorgster gaan doen, met wederom in haar achterhoofd dat haar familie dan veilig zou zijn. Zij heeft de opleiding niet af kunnen maken.

Angsten hebben het leven van klaagster geregeerd. Ze kon en mocht zich niet hechten aan anderen want dan zouden die dood gaan. Ze mocht geen vrienden hebben, dan was ze een hoer, niet drinken, dan was ze een alcoholiste. Als mannen aandacht aan haar besteedden, liet ze dit makkelijk toe omdat ze niet het besef had dat ze het recht had om te weigeren.

Klaagster is twee keer gehuwd geweest. Zij heeft drie kinderen gekregen. Om zwanger te worden van de eerste heeft zij een jaar lang een therapie moeten volgen omdat zij zich instinctief letterlijk afsloot voor haar man. Een echt liefdesleven heeft zij nooit gekend.

Werken was lastig voor haar omdat ze altijd heeft gekampt met concentratieproblemen en te grote onderdanigheid. In 1993 is zij op grond van psychische problemen arbeidsongeschikt verklaard. Klaagster heeft een langdurige uitgebreide psychische ziektegeschiedenis. Ze is vaak in de war geweest, 'de tijd kwijt geraakt', soms is ze weer zes jaar oud en hoort ze de stem van aangeklaagde. Ze is bij veel hulpverleners geweest, vaak kreeg ze medicatie voorgeschreven maar daar reageert haar lichaam niet goed op. Klaagster heeft zichzelf in het verleden beschadigd, kampt met eetproblemen, extreme en snelle stemmingswisselingen en heeft geen enkel zelfvertrouwen. Ze heeft het gevoel dat er meerdere personen in haar zitten.

Klaagster heeft altijd gedacht dat ze 'gestoord' was, totdat ze in 2010 bij een bijeenkomst in het kader van de Commissie Deetman hoorde dat ook vele andere mensen gebukt gaan onder seksueel misbruik.

2.3. Klaagster wenst erkenning van hetgeen haar is overkomen en excuses daarvoor. Ook wenst zij financieel gecompenseerd te worden. Ze begrijpt dat zij zich daartoe zal moeten wenden tot de Compensatiecommissie.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Namens de Bisschop heeft [vicaris-generaal] in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Aangeklaagde is op [datum] te [plaats] tot priester gewijd en is op drie locaties als kapelaan werkzaam geweest voordat hij in 1964 rector werd te [plaats]. Hier heeft hij tot aan zijn emeritaat in [jaar] gewerkt. Het persoonsdossier van aangeklaagde, andere archieven, het benoemingstraject en navraag bij de vorige vicaris-generaal mgr. [naam], die aangeklaagde nog heeft meegemaakt, leverden niets op dat wijst op mogelijk seksueel misbruik door aangeklaagde. Ook in de informatie van de Commissie Deetman komt aangeklaagde niet voor.

Hij concludeert dat geen aanwijzingen zijn gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik. Dit betekent naar zijn oordeel niet dat het niet heeft plaatsgevonden. In de bijlagen bij het klaagschrift wordt bevestiging gelezen voor het verhaal van klaagster.

Ter zitting heeft [vicaris-generaal] te kennen gegeven in grote verbijstering te verkeren en het verhaal van klaagster zeer geloofwaardig te vinden. Hij vindt het zeer schaamtevol dat een priester van de kerk tot dit gedrag is gekomen en heeft klaagster daarvoor excuses aangeboden.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3. Er zijn ongeveer vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klaagster schetst hebben plaatsgevonden.

Aangeklaagde heeft klaagster in een periode van enkele jaren meermalen betast en anaal/vaginaal en oraal verkracht. Hij is daarbij in ieder geval in de mond van klaagster klaargekomen.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klaagster haar verhaal heeft verteld. Daarnaast blijkt uit overgelegde brieven en rapporten van diverse behandelaars dat klaagster vanaf 1992 melding heeft gemaakt van seksueel misbruik tussen ongeveer haar vierde en zesde jaar door een pastoor van kostschool en dat t/m juli 1994 in de therapie is gewerkt aan het verwerken van seksueel misbruik. Een brief van haar zusje vermeldt dat ze op kostschool voor de communie elke woensdag of zaterdag moesten oefenen en dat de pastoor vaak 's avonds verhaaltjes kwam vertellen waarbij hij altijd twee kinderen naast zich wilde hebben bij wie hij dan zijn handen tussen de benen hield. Een heel goede vriendin heeft laten weten rond 1990 van het misbruik vernomen te hebben maar heeft weggestopt wat er precies is gebeurd. Ze weet wel dat de impact enorm is geweest, heeft geleid tot bijna disfunctioneren en het hele leven van klaagster zeer negatief heeft beheerst. Daarnaast heeft klaagster in 1998 opnieuw melding gemaakt van het seksueel misbruik, dit in het kader van een gesprek met een maatschappelijk werkster over gedragsproblemen van klaagsters dochter. Tot slot heeft ook [vicaris-generaal] ter zitting aangegeven dat het relaas van klaagster hem zeer oprecht en overtuigend is overgekomen.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 5 jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand tegen wie zij opzag en in wie zij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klaagster is aangedaan en de oprechte spijtbetuiging zoals ter zitting reeds heeft plaatsgevonden, kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Bisschop van Roermond de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 26 februari 2016 door mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, mr. A.M.T. Denekamp en drs. A.A.M. Oostveen, leden, bijgestaan door drs. M.G.M. van Rijnstra, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.